

Κβαντικοί Υπολογιστές και Αλγόριθμοι

Διάλεξη 4η

Θωμάς Καμαλάκης

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών

2025

Περιεχόμενα

1 Πύλες πολλαπλών qubits

2 Οικουμενικές πύλες

Υλοποίηση μοναδιαίων τελεστών

- Όπως είδαμε στα προηγούμενα κάθε επεξεργασία που μπορούμε να κάνουμε σε ένα qubit εκτός από την μέτρηση περιγράφεται από έναν μοναδιαίο τελεστή U .
- Επομένως μπορεί να περιγραφεί από έναν μοναδιαίο πίνακα με στοιχεία $u_{\nu\mu} = \langle \nu | U | \mu \rangle$ τον οποίο πάλι συμβολίζουμε με U .
- Θα δείξουμε τώρα πως μπορούμε να γράψουμε τον πίνακα U πάντα ως γινόμενο επιμέρους πινάκων U_i δρα μόνο πάνω σε δύο ιδιοκαταστάσεις.
- Δηλαδή υπάρχουν δύο διακριτές ιδιοκαταστάσεις $|i_1\rangle$ και $|i_2\rangle$ τέτοια ώστε

$$U_i |p\rangle = |p\rangle \text{ όταν } p \neq i_1, i_2 \quad (1)$$

- Για να ισχύει η παραπάνω σχέση θα πρέπει να ισχύει:

$$u_{pq}^{(i)} = \langle p | U_i | q \rangle = \begin{cases} 1 & p = q \neq i_1, i_2 \\ 0 & p \neq q \text{ και } p, q \neq i_1, i_2 \end{cases}$$

Υλοποίηση μοναδιαίων τελεστών

- Δηλαδή οι πίνακες U_i μπορεί να διαφέρουν από τον ταυτοτικό πίνακα I το πολύ σε τέσσερα στοιχεία.
  - Από τα στοιχεία αυτά τα 2 είναι πάνω στην διαγώνιο στις θέσεις (i_1, i_1) και (i_2, i_2)
  - Τα υπόλοιπα δύο βρίσκονται στις θέσεις (i_1, i_2) και (i_2, i_1) .
  - Για παράδειγμα στην περίπτωση πινάκων 4×4 , μία πιθανή μορφή του πίνακα U_i είναι:

$$U_i = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & a & 0 & b \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & c & 0 & d \end{bmatrix}$$

- Έχουμε $i_1 = 0$ και $i_2 = 2$ και παρατηρούμε ότι αυτός ο πίνακας δρα ως εξής:

$$U_i |0\rangle = |0\rangle$$

$$U_i |2\rangle = |2\rangle$$

Οι πίνακες U_i

- Οι συντελεστές a, b, c, d δεν έχουν οποιαδήποτε μορφή
  - Θα έχουμε:

$$U_i |i_1\rangle = a|i_1\rangle + b|i_2\rangle$$

$$U_i |i_2\rangle = c|i_1\rangle + d|i_2\rangle$$

- Επομένως τα a, b, c, d πρέπει να αντιστοιχούν σε στοιχεία ενός 2×2 μοναδιαίου πίνακα:

$$\begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}$$

- Είχαμε δει ότι ο πίνακας αυτός γενικά έχει την μορφή

$$e^{j\alpha} \begin{bmatrix} \cos \frac{\gamma}{2} e^{-j\beta/2} e^{-j\delta/2} & -\sin \frac{\gamma}{2} e^{-j\beta/2} e^{j\delta/2} \\ \sin \frac{\gamma}{2} e^{j\beta/2} e^{-j\delta/2} & \cos \frac{\gamma}{2} e^{j\beta/2} e^{j\delta/2} \end{bmatrix}$$

Οι πίνακες U_i

- Αν επιλέξουμε $\alpha = 0$ τότε βλέπουμε ότι τα στοιχεία του πίνακα έχουν την ιδιότητα $d = a^*, b = -c^*$
  - Επομένως μπορούμε να γράψουμε τον 2×2 πίνακα στην εξής μορφή:

$$\frac{1}{\sqrt{|x|^2+|y|^2}} \begin{bmatrix} x & y \\ -y^* & x^* \end{bmatrix}$$

- Αν θέσουμε $c_{xy} = (|x|^2 + |y|^2)^{-1/2}$, ο πίνακας U_i έχει την μορφή

$$U_i = \begin{bmatrix} 1 & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & 1 & \cdots & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & c_{xy}x & \cdots & c_{xy}y & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & -c_{xy}y^* & \cdots & c_{xy}x^* & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 1 \end{bmatrix}$$

Οι πίνακες U_i

- Ο συζυγής ανάστροφος $A_i = U_i^T$ του U_i θα έχει την ίδια μορφή με τον U_i αφού οι στήλες γίνονται γραμμές και οι γραμμές γίνονται στήλες:

$$A_i = U_i^T = \begin{bmatrix} 1 & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & 1 & \cdots & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & c_{xy}x^* & \cdots & c_{xy}y^* & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & -c_{xy}y & \cdots & c_{xy}x & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 1 \end{bmatrix}$$

Υλοποίηση μοναδιαίων τελεστών

- Προσπαθούμε να βρούμε πίνακες A_i που να είναι της ίδιας μορφής με τους U_i έτσι ώστε να έχουμε

$$A_1 \cdots A_d U = I$$

- Αν τα καταφέρουμε τότε

$$U = A_d^T \cdots A_1^T = U_d \cdots U_1$$

- Δηλαδή θα έχουμε γράψει τον πίνακα U ως γινόμενο πινάκων U_i που αντιστοιχούν σε τελεστές που δρουν μόνο σε δύο ιδιοδιανύσματα βάσης ο κάθε ένας.
- Ας υποθέσουμε τώρα ότι ο πίνακας U έχει στοιχεία u_{pq} :

$$U = \begin{bmatrix} u_{00} & u_{01} & \cdots & u_{0,N-1} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ u_{N-1,0} & u_{N-1,1} & \cdots & u_{N-1,N-1} \end{bmatrix}$$

Mία χρήσιμη ιδιότητα των μοναδιαίων πινάκων

- Όπως έχουμε πει ένας πίνακας U με στοιχεία u_{pq} είναι μοναδιαίος εάν $UU^T = I$.
- Αυτό σημαίνει ότι

$$\sum_{m=0}^{N-1} u_{pm} u_{qm}^* = \delta_{pq}$$

- όπου όπως και πριν, $\delta_{pq} = 1$, εάν $p = q$ και $\delta_{pq} = 0$ εάν $p \neq q$.
- Εάν $p = q$ θα έχουμε:

$$\sum_{m=0}^{N-1} |u_{pm}|^2 = 1$$

- Αυτό σημαίνει ότι το άθροισμα των τετραγώνων των μέτρων των στοιχείων κάθε γραμμής του πίνακα ισούται με 1.
- Επειδή ο συζυγής ανάστροφος U^T του U είναι πάλι μοναδιαίος το ίδιο θα ισχύει και για τις στήλες του U .

Υλοποίηση μοναδιαίων τελεστών

- Θα ακολουθήσουμε την εξής στρατηγική για την επιλογή των πινάκων A_i .
- Ξεκινάμε με έναν $N \times N$ πίνακα A_1 όπου επιλέγουμε $i_1 = 0$ και $i_2 = 1$.
- Επιλέγουμε τα x και y έτσι ώστε όταν υπολογίσουμε τον πίνακα $\Gamma_1 = A_1 U$ να μηδενίσουμε το στοιχείο $(1, 0)$: Είναι το στοιχείο της δεύτερης γραμμής και της πρώτης στήλης του Γ_1 .
- Συνεχίζουμε για να υπολογίσουμε τον πίνακα A_2 με τον ίδιο τρόπο θέτοντας πάλι $i_1 = 0$ αλλά αυτή τη φορά $i_2 = 2$.
- Τώρα θέλουμε να μηδενίσουμε το στοιχείο της τρίτης γραμμής και της πρώτης στήλης του $\Gamma_2 = A_2 \Gamma_1$.
- Συνεχίζουμε αυτή την διαδικασία μέχρι και την τελευταία γραμμή του πίνακα.

Υλοποίηση μοναδιαίων τελεστών

- Τελικά θα έχουμε έναν πίνακα Γ_{N-1} που θα έχει την μορφή:

$$\begin{bmatrix} \gamma_{00} & \gamma_{01} & \cdots & \gamma_{0,N-1} \\ 0 & \gamma_{11} & \cdots & \gamma_{1,N-1} \\ 0 & \gamma_{21} & \cdots & \gamma_{2,N-1} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & \gamma_{N-1,1} & \cdots & \gamma_{N-1,N-1} \end{bmatrix}$$

- Ο πίνακας αυτός πρέπει να είναι μοναδιαίος οπότε το άθροισμα των τετραγώνων των μέτρων της πρώτης στήλης θα είναι 1. Άρα $|\gamma_{00}|^2 = 1$.
- Επίσης και το άθροισμα των τετραγώνων των μέτρων της πρώτης γραμμής να είναι επίσης 1.
- Ο μόνος τρόπος για να γίνεται αυτό είναι:

$$\gamma_{01} = \gamma_{02} = \cdots \gamma_{0,N-1} = 0$$

‘

Υλοποίηση μοναδιαίων τελεστών

- Επομένως ο πίνακας Γ_{N-1} είναι της μορφής

$$\Gamma_{N-1} = \begin{bmatrix} \gamma_{00} & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & & & \\ \vdots & & V & \\ 0 & & & \end{bmatrix}$$

- όπου ο πίνακας V είναι $(N - 1) \times (N - 1)$ και μοναδιαίος.
- Αν επαναλάβουμε την διαδικασία για τον πίνακα V τότε θα μπορέσουμε να βρούμε πίνακες B_i που πάλι θα δρουν το πολύ σε δύο ιδιοδιανύσματα βάσεις για τους ο πινακας $B_1 \dots B_{N-2}V$ να έχει πάλι όλα τα στοιχεία της πρώτης γραμμής και στήλης ίσα με μηδέν εκτός από το πάνω δεξιά.
- Από τους πίνακες B_m μπορούμε να φτιάξουμε επιπλέον πίνακες A_i με διάσταση $N \times N$:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & & & \\ \vdots & & B_i & \\ 0 & & & \end{bmatrix}$$

Υλοποίηση μοναδιαίων τελεστών

- Επομένως συνεχίζουμε ε αυτόν τον τρόπο όπου τελικά βρίσκουμε πίνακες A_i που να είναι της ίδιας μορφής με τους U_i έτσι ώστε να έχουμε

$$A_1 \cdots A_d U = I$$

- Οπότε θα έχουμε:

$$U = A_d^T \cdots A_1^T = U_d \cdots U_1$$

- Ας δούμε για παράδειγμα αυτήν την διαδικασία στην περίπτωση όπου του πίνακα:

$$\mathcal{M} = \frac{1}{2} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & j & -1 & -j \\ 1 & -1 & 1 & -1 \\ 1 & -j & -1 & j \end{bmatrix}$$

Παράδειγμα

- Ο πρώτος πίνακας A_1 θα έχει την μορφή:

$$A_1 = \begin{bmatrix} x^* & y^* & 0 & 0 \\ -y & x & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

- όπου πρέπει να επιλέξουμε τα x, y ώστε $|x|^2 + |y|^2 = 1$ και το στοιχείο $(1, 0)$ του πίνακα $\Gamma_1 = A_1 \mathcal{M}$ να είναι ίσο με 0.
- Θα πρέπει $x - y = 0$, οπότε μπορούμε να επιλέξουμε $x = y = \frac{1}{\sqrt{2}}$.
- Ο πίνακας Γ_1 θα είναι:

$$\Gamma_1 = A_1 \mathcal{M} = \begin{bmatrix} 0.71 & 0.35 + 0.35j & 0 & 0.35 - 0.35j \\ 0 & 0.35 - 0.35j & 0.71 & 0.35 + 0.35j \\ 0.50 & -0.50 & 0.50 & -0.50 \\ 0.50 & -0.50j & -0.50 & 0.50j \end{bmatrix}$$

Παράδειγμα

- Ο δεύτερος πίνακας A_2 θα έχει την μορφή:

$$A_2 = \begin{bmatrix} x^* & 0 & y^* & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ -y & 0 & x & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

- Για να μηδενίζεται το στοιχείο $(2, 0)$ του $\Gamma_2 = A_2\Gamma_1$ θα πρέπει $-0.71y + 0.5x = 0$, οπότε $x = 0.82$ και $y = 0.58$ ενώ:

$$\Gamma_2 = A_2\Gamma_1 = \begin{bmatrix} 0.87 & 0.29j & 0.29 & -0.29j \\ 0 & 0.35 - 0.35j & 0.71 & 0.35 + 0.35j \\ 0 & -0.61 - 0.20j & 0.41 & -0.61 + 0.20j \\ 0.50 & -0.50j & -0.50 & 0.50j \end{bmatrix}$$

Παράδειγμα

- Ο τρίτος πίνακας A_2 θα έχει την μορφή:

$$A_3 = \begin{bmatrix} x^* & 0 & 0 & y^* \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ -y & 0 & 0 & x \end{bmatrix}$$

- Για να μηδενίζεται το στοιχείο $(3, 0)$ του $\Gamma_3 = A_3\Gamma_2$ θα πρέπει $x = 0.87$ και $y = 0.5$ και θα έχουμε:

$$\Gamma_3 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0.35 - 0.35j & 0.71 & 0.35 + 0.35j \\ 0 & -0.61 - 0.20j & 0.41 & -0.61 + 0.20j \\ 0 & -0.58j & -0.58 & 0.58j \end{bmatrix}$$

- Παρατηρείστε ότι μηδενίστηκαν και όλα τα στοιχεία της πρώτης γραμμής εκτός του πρώτου.

Παράδειγμα

- Συνεχίζουμε τώρα με τον 3×3 υπόπινακα:

$$\Gamma'_3 = \begin{bmatrix} 0.35 - 0.35j & 0.71 & 0.35 + 0.35j \\ -0.61 - 0.20j & 0.41 & -0.61 + 0.20j \\ -0.58j & -0.58 & 0.58j \end{bmatrix}$$

- Ξεκινάμε να μηδενίσουμε το στοιχείο $(1, 0)$, δηλαδή το 2o στοιχείο της πρώτης στήλης. Ο πίνακας που θεωρούμε είναι τώρα:

$$B_4 = \begin{bmatrix} x^* & y^* & 0 \\ -y & x & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

- Βρίσκουμε ότι $y = -0.35 - 0.71j$ και $x = 0.61$ οπότε υπολογίζοντας το $\Gamma'_4 = B_4 \Gamma'_3$ θα έχουμε

$$\Gamma'_4 = \begin{bmatrix} 0.58 - 0.58j & 0.29 + 0.29j & 0.29 - 0.29j \\ 0 & 0.50 + 0.50j & -0.50 + 0.50j \\ -0.58j & -0.58 & 0.58j \end{bmatrix}$$

Παράδειγμα

- Στη συνέχεια θεωρούμε τον πίνακα B_5

$$B_5 = \begin{bmatrix} x^* & 0 & y^* \\ 0 & 1 & 0 \\ -y & 0 & x \end{bmatrix}$$

- οπότε επιλέγουμε $y = 0.41 - 0.41j$ και $y = 0.82$. Το γινόμενο $\Gamma'_5 = B_5 \Gamma'_4$ θα είναι:

$$\Gamma'_5 = \begin{bmatrix} 0.71 - 0.71j & 0 & 0 \\ 0 & 0.50 + 0.50j & -0.50 + 0.50j \\ 0 & -0.71 & 0.71j \end{bmatrix}$$

- Παρατηρούμε ότι η φάση του στοιχείου $(0, 0)$ είναι $-\frac{\pi}{4}$ οπότε αν απλά πολλαπλασιάσουμε τα x, y με $e^{j\pi/4}$ το στοιχείο θα γίνει ίσο με 1.

$$\Gamma'_5 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0.5 + 0.5j & -0.5 + 0.5j \\ 0 & -0.5 + 0.5j & 0.5 + 0.5j \end{bmatrix}$$

Παράδειγμα

- Ο πίνακας Γ'_5 βλέπουμε ότι έχει την επιθυμητή μορφή και δεν έχει νόημα να συνεχίσουμε περαιτέρω γιατί τώρα ο υποπίνακας θα είναι 2×2 οπότε ήδη δρα μόνο σε ένα qubit.
- Οι πίνακες B_4 και B_5 μετατρέπονται στους κατάλληλους 4×4 προσθέτοντας γραμμές όπως εξηγήσαμε:

$$A_4 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0.61 & -0.35 + 0.71j & 0 \\ 0 & 0.35 + 0.71j & 0.61 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$A_5 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0.58 + 0.58j & 0 & 0.58j \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0.58j & 0 & 0.58 - 0.58j \end{bmatrix}$$

Παράδειγμα

- Έχοντας τους πίνακες A_i μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι

$$A_5 A_4 A_3 A_2 A_1 \mathcal{M} = \Gamma_5$$

- όπου ο πίνακας Γ_5 προκύπτει από τον Γ'_5 κατά τα γνωστά:

$$\Gamma_5 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0.5 + 0.5j & -0.5 + 0.5j \\ 0 & 0 & -0.5 + 0.5j & 0.5 + 0.5j \end{bmatrix}$$

- Επομένως έχουμε γράψει τον πίνακα $\mathcal{M}$ ως γινόμενο μοναδιαίων πινάκων που ο κάθε ένας δρα το πολύ σε δύο ιδιοδιανύσματα βάσης:

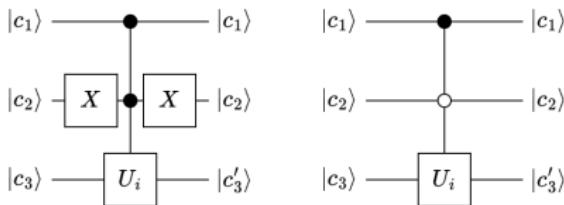
$$\mathcal{M} = A_1^T A_2^T A_3^T A_4^T A_5^T \Gamma_5 = U_1 U_2 U_3 U_4 U_5 U_6$$

Υλοποίηση κυκλωμάτων για τους πίνακες U_i

- Τώρα που έχουμε δει πως μπορούμε να εκφράσουμε έναν μοναδιαίο πίνακα U σε επιμέρους γινόμενο πίνακες U_i που δρουν μόνο πάνω σε δύο ιδιοδιανύσματα βάσης, το επόμενο βήμα είναι να δούμε πως υλοποιούνται αυτοί οι πίνακες με κβαντικές πύλες.
- Ας υποθέσουμε ότι ένας πίνακας U_i δρα πάνω στις καταστάσεις $|s\rangle$ και $|t\rangle$ της υπολογιστικής μας βάσης.
- Εάν το s και το t διαφέρουν σε ακριβώς ένα bit, π.χ. το bit p τότε τα πράγματα είναι σχετικά εύκολα.
- Απλά θα πρέπει να εφαρμόσουμε τον πίνακα U_i σε αυτό το qubit.
- Για παράδειγμα εάν $|s\rangle = |100\rangle$ και $|t\rangle = |101\rangle$ τότε η πύλη δρα πάνω στο τελευταίο qubit ($p = 3$).

Υλοποίηση κυκλωμάτων για τους πίνακες U_i

- Ας εξετάσουμε το παρακάτω κύκλωμα:

- Στο δεξιό κύκλωμα έχουμε απλοποιήσει λίγο τον συμβολισμό ώστε να περιγράφουμε την ακολουθία της πύλης NOT - στοιχείο ελέγχου που ενεργοποιείται όταν έχουμε $|1\rangle$ και στη συνέχεια της δεύτερης πύλης NOT με ένα άσπρο κύκλο.
- Στην ουσία ο άσπρος κύκλος είναι ένα στοιχείο ελέγχου που ενεργοποιείται όταν το qubit είναι $|0\rangle$.
- Άρα ο τελεστής U_i εφαρμόζεται στο τρίτο qubit μόνο στις ιδιοκαταστάσεις που έχουν $|c_1 c_2\rangle = |10\rangle$.

Υλοποίηση κυκλωμάτων για τους πίνακες U_i

- Η ελεγχόμενη πύλη U_i στην ουσία περιγράφεται από τον πίνακα:

$$U_i = \frac{1}{\sqrt{|x|^2+|y|^2}} \begin{bmatrix} x^* & y^* \\ -y & x \end{bmatrix}$$

- όπου στα προηγούμενα είχαμε συζητήσει πως υπολογίζονται τα x, y .
- Τι γίνεται όμως όταν τα $|s\rangle$ και $|t\rangle$ δεν διαφέρουν κατά μόνο qubit;
- Υπάρχει μία έξυπνη τεχνική που βασίζεται στην μέτρηση σύμφωνα με τον κώδικα του Gray.
- Θυμηθείτε ότι ο κώδικας του Gray κάνει αρίθμηση των δυαδικών ακολουθιών έτσι ώστε κάθε φορά να αλλάζει ένα bit.
- Για παράδειγμα ο κώδικας Gray των τριών bit είναι: 000, 001, 011, 010, 110, 111, 101, 100.

Υλοποίηση κυκλωμάτων για τους πίνακες U_i

- Ας υποθέσουμε επομένως ότι $|s\rangle = |000\rangle = |0\rangle$ και $|t\rangle = |111\rangle = |7\rangle$.
- Ο πίνακας U_i έχει την μορφή:

$$U_i = \begin{bmatrix} a & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & b \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \\ c & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & d \end{bmatrix}$$

- Ορίζουμε και τον 2×2 πίνακα που περιγράφει την δράση στις $|s\rangle$ και $|t\rangle$:

$$\tilde{U}_i = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}$$

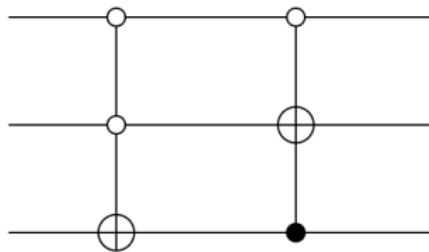
Υλοποίηση κυκλωμάτων για τους πίνακες U_i

- Σκεφτόμαστε έναν τρόπο να πάμε από το 000 στο 111 αλλάζοντας ένα bit την φορά.
- Προφανώς ένας τρόπος είναι $000 \rightarrow 001 \rightarrow 011 \rightarrow |111\rangle$.
- Οπότε θα μπορούσαμε να μετασχηματίσουμε την $|s\rangle = |000\rangle$ στην $|001\rangle$ και μετά στην $|011\rangle$.
- Τότε θα διέφερε από την $|t\rangle = |111\rangle$ σε ένα ακριβώς qubit.
- Επομένως θέλουμε έναν τρόπο να κάνουμε τους μετασχηματισμούς $|000\rangle \leftrightarrow |001\rangle$, μετά $|001\rangle \leftrightarrow |011\rangle$ και θα έχουμε φτάσει σε ένα σημείο όπου τα ιδιοδιανύσματα στα οποία δρα ο U_i διαφέρουν μόνο κατά ένα qubit.

Υλοποίηση κυκλωμάτων για τους πίνακες U_i

- Ας δούμε το κύκλωμα:

$$|000\rangle \leftrightarrow |001\rangle \quad |001\rangle \leftrightarrow |011\rangle$$

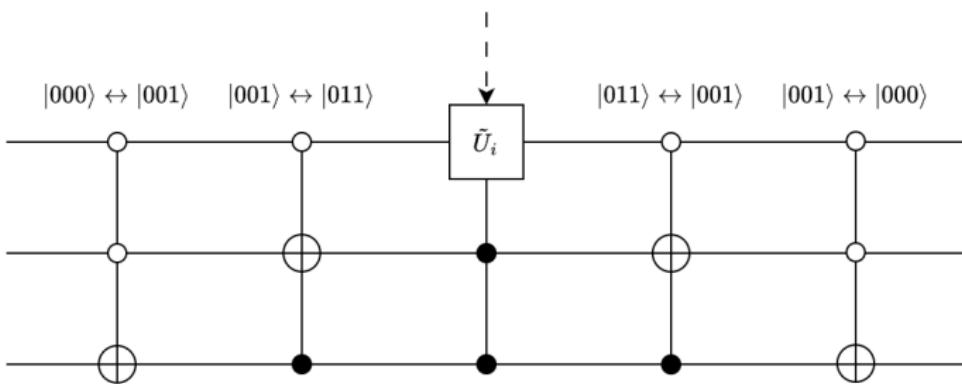

- Στο πρώτο στάδιο βλέπουμε ότι το κύκλωμα υλοποιεί το $|000\rangle \leftrightarrow |001\rangle$
- Στο δεύτερο στάδιο το $|001\rangle \leftrightarrow |011\rangle$
- Αν τρέξουμε το κύκλωμα ανάποδα θα αντιστραφούν οι μετασχηματισμοί.
- Κάθε φορά το qubit που αλλάζει γίνεται XOR.
- Όταν ένα qubit παραμένει $|0\rangle$ περνάει από άσπρο κύκλωμα ενώ όταν παραμένει $|1\rangle$ περνάει από μαύρο κύκλωμα.

Υλοποίηση κυκλωμάτων για τους πίνακες U_i

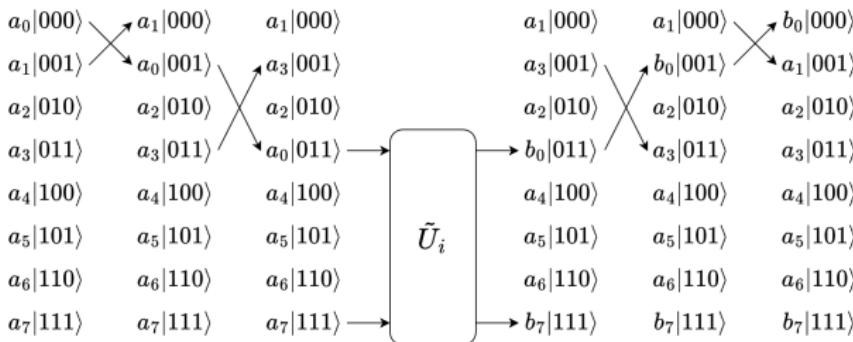
- Το κύκλωμα που υλοποιεί το U_i είναι το εξής:

$\Delta\rho$ ά μόνο στα $|011\rangle$ και $|111\rangle$

Υλοποίηση κυκλωμάτων για τους πίνακες U_i

- Στο παρακάτω διάγραμμα δείχνουμε τη δράση του κυκλώματος που συζητήσαμε:

$$\begin{bmatrix} b_0 \\ b_7 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a_0 \\ a_7 \end{bmatrix}$$

Οικουμενικές πύλες

- Είδαμε ότι κάθε κβαντικό κύκλωμα με N εισόδους και N εξόδους, χωρίς μετρήσεις περιγράφεται από έναν μοναδιαίο τελεστή U ο οποίος περιγράφεται από έναν πίνακα μοναδιαίο $N \times N$ πίνακα U .
  - Επίσης είδαμε ότι το U γράφεται ως γινόμενο επιμέρους πινάκων $U = U_1 \cdots U_d$ όπου κάθε ένα από τα U_i υλοποιείται με μία ελεγχόμενη πύλη 1 qubit στο οποίο ελέγχεται η δράση του $\tilde{U}_i$ από $N - 1$ εισόδους ελέγχου.
  - Η ελεγχόμενη πύλη $C^{N-1}(\tilde{U}_i)$ μπορεί να υλοποιηθεί C^1 με μερικά βοηθητικά qubits. Αυτό το είχαμε δει στην προηγούμενη διάλεξη.
  - Μία πύλη C^1 υλοποιείται με πύλες CNOT (με μία είσοδο ελέγχου) και τέσσερις πύλες απλού qubit (θυμηθείτε πάλι την τελευταία διάλεξη).
  - Άρα: κάθε κύκλωμα μπορεί να υλοποιηθεί με πύλες ενός qubit και πύλες CNOT μαζί με μερικά βοηθητικά qubits.
  - Θα δούμε παρακάτω πως μπορούμε να υλοποιήσουμε τις πύλες ενός qubit με δύο πύλες: την T και την H .

Γενικευμένες περιστροφές

- Οι πύλες T και H δίνονται από τις σχέσεις

$$T = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & e^{j\pi/4} \end{bmatrix} \quad H = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{bmatrix}$$

- Για να εξηγήσουμε γιατί οι πύλες T και H μπορούν να υλοποιήσουν οποιαδήποτε πύλη ενός qubit θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τους τελεστές περιστροφών.
  - Στα προηγούμενα είχαμε δει ότι οι τελεστές που περιγράφουν τις περιστροφές στη σφαίρα Bloch γράφονται ως εξής:

$$\mathcal{R}_x(\omega) = I \cos\left(\frac{\omega}{2}\right) - jX \sin\left(\frac{\omega}{2}\right)$$

$$\mathcal{R}_y(\omega) = I \cos\left(\frac{\omega}{2}\right) - jY \sin\left(\frac{\omega}{2}\right)$$

$$\mathcal{R}_z(\omega) = I \cos\left(\frac{\omega}{2}\right) - jZ \sin\left(\frac{\omega}{2}\right)$$

- Για την υλοποίηση των πυλών χρειάζεται να θεωρήσουμε πιο γενικές περιστροφές.
  - Ας ορίσουμε τον πίνακα A ως $A = n_x X + n_y Y + n_z Z$.

Γενικευμένες περιστροφές

- Ο πίνακας A είναι μοναδιαίος αφού:

$$\begin{aligned}
AA^T &= (n_x X + n_y Y + n_z Z)(n_x X + n_y Y + n_z Z)^T = \\
&= (n_x X + n_y Y + n_z Z)(n_x X^T + n_y Y^T + n_z Z^T) = \\
&= (n_x X + n_y Y + n_z Z)(n_x X + n_y Y + n_z Z) = \\
n_x^2 X^2 + n_x n_y XY + n_x n_z XZ + n_y n_x YX + n_y^2 Y^2 + n_z n_x ZX &= \\
&\quad n_z n_x ZX + n_z n_y ZY + n_z^2 Z^2
\end{aligned}$$

- Εύκολα μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι

$$XY + YX = XZ + ZX = YZ + ZY = 0$$

$$X^2 = Y^2 = Z^2 = \mathbb{I}$$

Γενικευμένες περιστροφές

- Από τα παραπάνω προκύπτει ότι:

$$AA^T = (n_x^2 + n_y^2 + n_z^2)I = I$$

- και επομένως ο A είναι μοναδιαίος και διαγωνιοποιείται. Ας υπολογίσουμε τα ιδιοδιανύσματα και τις ιδιοτιμές του A :

$$\det(A - \lambda I) = \begin{vmatrix} n_z - \lambda & n_x - jn_y \\ n_x + jn_y & -\lambda - n_z \end{vmatrix} = \lambda^2 - n_z^2 - n_x^2 - n_y^2 = \lambda^2 - 1$$

- Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι ιδιοτιμές του A είναι $\lambda_1 = 1$ και $\lambda_2 = -1$.
  - Τα ιδιοδιανύσματα προκύπτουν ως εξής:

$$Av_i = \lambda_i v_i$$

Γενικευμένες περιστροφές

- Θα ισχύει:

$$A = |v_1\rangle\langle v_1| - |v_2\rangle\langle v_2|$$

$$I = |v_1\rangle\langle v_1| + |v_2\rangle\langle v_2|$$

- οπότε βρίσκουμε:

$$|v_1\rangle\langle v_1| = \frac{1}{2}(I + A)$$

$$|v_2\rangle\langle v_2| = \frac{1}{2}(I - A)$$

- Ας υπολογίσουμε τώρα την συνάρτηση:

$$f(A) = \exp(-j\frac{\omega}{2}A)$$

- Όπως γνωρίζουμε από τα προηγούμενα απλά εφαρμόζουμε την συνάρτηση στις ιδιοτιμές:

$$f(A) = f(\lambda_1) |v_1\rangle \langle v_1| + f(\lambda_2) |v_2\rangle \langle v_2| =$$

$$\frac{1}{2}e^{-j\frac{\omega}{2}}(I+A) + \frac{1}{2}e^{j\frac{\omega}{2}}(I-A) = I\cos\frac{\omega}{2} - jA\sin\frac{\omega}{2}$$

Γενικευμένες περιστροφές

- Ο πίνακας $f(A)$ θα δείξουμε ότι αντιστοιχεί σε μία περιστροφή γύρω από το μοναδιαίο διάνυσμα $\vec{n} = (n_x, n_y, n_z)$.
- Γράφουμε:

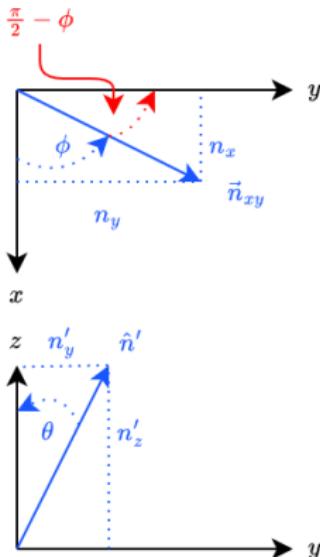
$$\mathcal{R}_{\hat{n}}(\omega) = \exp(-j\frac{\omega}{2}A) = \exp\left(-j\frac{\omega}{2}(n_xX + n_yY + n_zZ)\right)$$

- Καταρχήν θα πρέπει να βρούμε τον πίνακα $R_{\hat{n}}$ που περιγράφει μία στροφή γύρω από το $\vec{n}$ στην σφαίρα Bloch και στη συνέχεια να δείξουμε πως αυτός ο πίνακας γράφεται για τα qubits.
- Λογικά θα πρέπει να καταλήξουμε στον πίνακα $\mathcal{R}_{\hat{n}}$.

Γενικευμένες περιστροφές

- Αν γράψουμε το $\hat{n}$ σε σφαιρικές συντεταγμένες θα έχουμε $n_x = \sin \theta \cos \phi$, $n_y = \sin \theta \sin \phi$ και $n_z = \cos \theta$.
- Έχουμε διάφορες επιλογές για να υπολογίσουμε τον πίνακα $R_{\hat{n}}(\omega)$ που στις τρεις διαστάσεις αντιστοιχεί σε μία δεξιόστροφη περιστροφή γύρω από το $\hat{n}$.
- Η βασική ιδέα είναι να προσπαθήσουμε με περιστροφές ως προς τους τρεις άξονες x, y, z να ευθυγραμμίσουμε έναν από τους άξονες με το διάνυσμα $\hat{n}$

Ο πίνακας $R_{\hat{n}}$

- Ένας τρόπος να το κάνουμε αυτό είναι να κάνουμε μία στροφή γύρω από τον άξονα των z για να φέρουμε το $\hat{n}$ στο επίπεδο xz .
- Δίπλα δείχνουμε την προβολή $\vec{n}_{xy}$ του $\hat{n}$ στο επίπεδο xy .
- Εάν κάνουμε δεξιά στροφή γύρω από το z κατά γωνία $\frac{\pi}{2} - \phi$ τότε το $\vec{n}_{xy}$ θα πέσει πάνω στον άξονα y οπότε στις τρεις διαστάσεις το διάνυσμα που προκύπτει $\hat{n}'$ θα έχει συνιστώσα y ίση με μηδέν.
- Αν στη συνέχεια κάνουμε μία δεξιά στροφή γύρω από τον x κατά θ τότε το $\hat{n}$ θα έχει ταυτιστεί με τον άξονα z .

Ο πίνακας $R_{\hat{n}}$

- Στη συνέχεια θα κάνουμε την στροφή γύρω από τον άξονα των z χρησιμοποιώντας τον πίνακα $R_z(\omega)$.
- Τέλος πρέπει να αντιστρέψουμε τις δύο αρχικές στροφές οπότε εφαρμόζουμε το $R_x(-\theta)$ και $R_z(\phi - \frac{\pi}{2})$
- Ο πίνακας που περιγράφει την περιστροφή θα είναι:

$$R_{\hat{n}}(\omega) = R_z(\phi - \frac{\pi}{2})R_x(\theta)R_z(\omega)R_x(-\theta)R_z(\frac{\pi}{2} - \phi)$$

- Οι αντίστοιχοι πίνακες σε επίπεδο qubit θα είναι:

$$\mathcal{R}_{\hat{n}}(\omega) = \mathcal{R}_z(\phi - \frac{\pi}{2})\mathcal{R}_x(\theta)\mathcal{R}_z(\omega)\mathcal{R}_x(-\theta)\mathcal{R}_z(\frac{\pi}{2} - \phi)$$

Γενικευμένες περιστροφές

- Στο γερό του μαθήματος έχουμε δύο αρχεία σε Python που μας βοηθούν να καταλάβουμε καλύτερα το πρόβλημα.
- Το αρχείο `test_rotations.py` χρησιμοποιεί την βιβλιοθήκη `numpy` για να δείξει ότι το $R_{\hat{n}}$ όντως προκύπτει από τον προηγούμενο τύπο συγκρίνοντας το αποτέλεσμα με τον γενικό τύπο του Rodrigues από την βιβλιογραφία.
- Το δεύτερο αρχείο `rotations_symbolic.py` χρησιμοποιεί την `sympy` για να καταλήξουμε στις εξισώσεις που καθορίζουν το $\mathcal{R}_{\bar{n}}$ και το $R_{\bar{n}}$

Γενικευμένες περιστροφές

- Όπως προκύπτει από το `rotations_symbolic.py` ο πίνακας $\mathcal{R}_{\hat{n}}$ έχει μορφή:

$$\mathcal{R}_{\hat{n}}(\omega) = \begin{bmatrix} e^{j\frac{\omega}{2}} \cos^2 \frac{\theta}{2} + e^{-j\frac{\omega}{2}} \sin^2 \frac{\theta}{2} & -j \sin \omega e^{j\phi} \sin \theta \\ -j \sin \omega e^{-j\phi} \sin \theta & e^{j\frac{\omega}{2}} \sin^2 \frac{\theta}{2} + e^{-j\frac{\omega}{2}} \cos^2 \frac{\theta}{2} \end{bmatrix}$$

- Με τη βοήθεια των συμβολικών υπολογισμών στο script δείχνουμε ότι το $\mathcal{R}_{\hat{n}}(\omega)$ ταυτίζεται με την έκφραση:

$$\mathcal{R}_{\hat{n}}(\omega) = \exp\left(-j\frac{\omega}{2}(n_x X + n_y Y + n_z Z)\right)$$

Γενικευμένες περιστροφές

- Επίσης μπορούμε να δείξουμε ότι ο τύπος $R_{\hat{n}}(\omega)$ ταυτίζεται με τον τύπο του Rodrigues από την βιβλιογραφία:

$$R_{\hat{n}}(\omega) = I + \sin \theta K + (1 - \cos \theta) K^2$$

- όπου ο πίνακας K δίνεται από την σχέση:

$$K = \begin{bmatrix} 0 & -n_z & n_y \\ n_z & 0 & -n_x \\ -n_y & n_x & 0 \end{bmatrix}$$

- Χρησιμοποιώντας το script `rotations_symbolic_3D.py` δείχνουμε ότι η σχέση αυτή και ταυτίζεται με την προηγούμενη σχέση:

$$R_{\hat{n}}(\omega) = R_z(\phi - \frac{\pi}{2}) R_x(\theta) R_z(\omega) R_x(-\theta) R_z(\frac{\pi}{2} - \phi)$$

Γενικευμένες περιστροφές

- Τον πίνακα A πολύ συχνά τον συμβολίζουμε ως εξής:

$$A = n_x X + n_y Y + n_z Z = \vec{\sigma} \cdot \hat{n}$$

- όπου με $\vec{\sigma}$ έχουμε συμβολίσει ένα διάνυσμα που έχει ως συντεταγμένες τους πίνακες X, Y, Z ,

$$\vec{\sigma} = \begin{bmatrix} X \\ Y \\ Z \end{bmatrix}$$

Στροφές και μοναδιαίοι πίνακες

- Στην προηγούμενη διάλεξη είχαμε δει ότι για κάθε μοναδιαίο πίνακα U , υπάρχουν $\alpha, \beta, \gamma, \delta$ τέτοια ώστε:

$$U = e^{j\alpha} \mathcal{R}_z(\beta) \mathcal{R}_y(\gamma) \mathcal{R}_z(\delta)$$

- Θα δείξουμε αρχικά ότι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μία στροφή $\mathcal{R}_{\hat{m}}$ ως ένα διάνυσμα $\hat{m}$ αντί της μεσαίας περιστροφής $\mathcal{R}_y(\gamma)$.
- Στο μαθηματικό συμπλήρωμα δείχνουμε ότι αντί για το z και τον y μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε οποιαδήποτε μοναδιαία κάθετα διανύσματα $\hat{m}$ και $\hat{n}$:

$$U = e^{j\alpha'} \mathcal{R}_{\hat{m}}(\beta') \mathcal{R}_{\hat{n}}(\gamma') \mathcal{R}_{\hat{m}}(\delta')$$

H πύλη T

- Ας θυμηθούμε ότι η πύλη T δίνεται από την σχέση:

$$T = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & e^{j\pi/4} \end{bmatrix} = e^{j\pi/8} \begin{bmatrix} e^{-j\pi/8} & 0 \\ 0 & e^{j\pi/8} \end{bmatrix} = e^{j\pi/8} \mathcal{R}_z\left(\frac{\pi}{4}\right)$$

- Παρατηρούμε ότι μπορούμε να εφαρμόσουμε 7 φορές τον T και να πάρουμε $T^7 = e^{j7\pi/8} \mathcal{R}_z\left(\frac{7\pi}{4}\right) = e^{j7\pi/8} \mathcal{R}_z\left(-\frac{\pi}{4}\right)$.
- Μπορούμε να δείξουμε ότι:

$$\begin{aligned} HTH &= \frac{e^{j\pi/8}}{2} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} e^{-j\pi/8} & 0 \\ 0 & e^{j\pi/8} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{bmatrix} = \\ &= e^{j\pi/8} \begin{bmatrix} \cos \frac{\pi}{8} & -j \sin \frac{\pi}{8} \\ -j \sin \frac{\pi}{8} & \cos \frac{\pi}{8} \end{bmatrix} = e^{j\pi/8} \mathcal{R}_x\left(\frac{\pi}{4}\right) \end{aligned}$$

Δύο πύλες για όλες τις άλλες

- Θα δείξουμε τώρα ότι ο συνδυασμός της T και της H μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να υλοποιήσει μία πύλη που είναι οικουμενική με την έννοια ότι με την τοποθέτηση ενός αριθμού τέτοιων πυλών σε σειρά μπορουμε να προσεγγίσουμε οποιοδήποτε μοναδιαίο τελεστή U .
- Ας θεωρήσουμε τον τελεστή V :

$$V = \mathcal{R}_z(-\frac{\pi}{4})\mathcal{R}_x(\frac{\pi}{4})$$

- Κάνοντας τις πράξεις βρίσκουμε:

$$\begin{aligned} V &= (I \cos \frac{\pi}{8} + jZ \sin \frac{\pi}{8})(I \cos \frac{\pi}{8} - jX \sin \frac{\pi}{8}) = \\ &= I \cos^2 \frac{\pi}{8} - j(X - Z) \sin \frac{\pi}{8} \cos \frac{\pi}{8} - ZX \sin^2(\frac{\pi}{8}) = \\ &= I \cos^2 \frac{\pi}{8} - j(X - Z) \sin \frac{\pi}{8} \cos \frac{\pi}{8} - jY \sin^2(\frac{\pi}{8}) = \\ &= I \cos^2 \frac{\pi}{8} - j(X \cos \frac{\pi}{8} - Z \cos \frac{\pi}{8} + Y \sin \frac{\pi}{8}) \sin \frac{\pi}{8} \end{aligned}$$

Δύο πύλες για όλες τις άλλες

- Αν τώρα θέσουμε

$$\cos \frac{\phi}{2} = \cos^2 \frac{\pi}{8}$$

- Θα έχουμε:

$$V = I \cos \frac{\phi}{2} - j \mathcal{M} \sin \frac{\phi}{2}$$

- όπου ο πίνακας $\mathcal{M}$ δίνεται από την σχέση:

$$\mathcal{M} \sin \frac{\phi}{2} = (X \cos \frac{\pi}{8} + Y \sin \frac{\pi}{8} - Z \cos \frac{\pi}{8}) \sin \frac{\pi}{8}$$

- Ας ορίσουμε τώρα ένα μη μοναδιαίο διάνυσμα τέτοιο ώστε:

$$\vec{N} = (\cos \frac{\pi}{8}, \sin \frac{\pi}{8}, -\cos \frac{\pi}{8})$$

- Βλέπουμε ότι ο τελεστής V είναι μία στροφή γύρω από το μοναδιαίο διάνυσμα $\hat{n} = \vec{N}/|\vec{N}|$.

Δύο πύλες για όλες τις άλλες

- Ας εξετάσουμε τώρα τον τελεστή:

$$W = H^{-1/2} V H^{1/2}$$

- Αρχικά μπορούμε να υπολογίσουμε τις ιδιοτιμές του πίνακα H :

$$\det(H - \lambda I) = \begin{vmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} - \lambda & \frac{1}{\sqrt{2}} \\ \frac{1}{\sqrt{2}} & -\frac{1}{\sqrt{2}} - \lambda \end{vmatrix} = \lambda^2 - 1$$

- Τελικά βλέπουμε ότι οι ιδιοτιμές του H είναι η $\lambda_1 = 1$ και $\lambda_2 = -1$ οπότε εάν $|v_1\rangle$ και $|v_2\rangle$ είναι τα αντίστοιχα ιδιοδιανύσματα:

$$H = |v_1\rangle\langle v_1| - |v_2\rangle\langle v_2|$$

$$I = |v_1\rangle\langle v_1| + |v_2\rangle\langle v_2|$$

Δύο πύλες για όλες τις άλλες

- Οπότε θα έχουμε

$$H^{\pm 1/2} = \frac{1 \pm j}{2} H + \frac{1 \mp j}{2} I$$

- Μπορούμε να δείξουμε ότι (δείτε το αρχείο universal_rots.py):

$$H^{1/2} X H^{-1/2} = \frac{1}{2}(X + \sqrt{2}Y + Z)$$

$$H^{1/2} Y H^{-1/2} = \frac{\sqrt{2}}{2}(Z - X)$$

$$H^{1/2} Z H^{-1/2} = \frac{1}{2}(X - \sqrt{2}Y + Z)$$

- Αν έχουμε ένα πίνακα $\mathcal{M}$ με την μορφή $\mathcal{M} = n_x X + n_y Y + n_z Z$, προκύπτει ότι:

$$\begin{aligned} H^{1/2} \mathcal{M} H^{-1/2} &= \frac{1}{2}(n_x - \sqrt{2}n_y + n_z)X + \\ &\quad \frac{\sqrt{2}}{2}(n_x - n_z)Y + \frac{1}{2}(n_x + \sqrt{2}n_y + n_z)Z \end{aligned}$$

Δύο πύλες για όλες τις άλλες

- Εφόσον ο πίνακας V είναι μία στροφή γύρω από το $\hat{n}$ δηλαδή

$$V = I \cos \frac{\phi}{2} - j \mathcal{M} \sin \frac{\phi}{2} \quad \text{θα έχουμε:}$$

$$H^{1/2} V H^{-1/2} = I \cos \frac{\phi}{2} - j(m_x X + m_y Y + m_Z) \sin \frac{\phi}{2}$$

- όπου τα m_x , m_y και m_z είναι οι συντεταγμένες ένός μοναδιαίου διανύσματος $\hat{m}$:

$$m_x = \frac{1}{2}(n_x - \sqrt{2}n_y + n_z)$$

$$m_y = \frac{\sqrt{2}}{2}(n_x - n_z)$$

$$m_z = \frac{1}{2}(n_x + \sqrt{2}n_y + n_z)$$

- Στο αρχείο universal_rots.py δείχνουμε ότι:

$$\hat{m} \cdot \hat{n} = \frac{n_x^2}{2} + \frac{n_z^2}{2} + n_x n_z$$

Δύο πύλες για όλες τις άλλες

- Στην περίπτωση μας το $\hat{n}$ είναι παράλληλο με το $\vec{N}$ και επομένως $n_x = -n_z$.
- Οπότε προκύπτει ότι:

$$\hat{m} \cdot \hat{n} = 0$$

- Δηλαδή το V και το $H^{1/2}VH^{-1/2}$ είναι δύο περιστροφές $\mathcal{R}_{\hat{n}}(\phi)$ και $\mathcal{R}_{\hat{m}}(\phi)$ όπου τα διανύσματα $\hat{n}$ και $\hat{m}$ είναι κάθετα.
- Μπορούμε να δείξουμε ότι η γωνία ϕ είναι άρρητο πολλαπλάσιο του 2π .
- Αυτό έχει την πολύ ενδιαφέρουσα ιδιότητα ότι εφαρμόζοντας πολλές φορές την περιστροφή μπορούμε να προσεγγίσουμε περιστροφές με οποιαδήποτε γωνία $0 \leq \theta < 2\pi$.

Μία γωνία για όλες τις άλλες

- Ας θεωρήσουμε ακέραια πολλαπλάσια $k\phi$ της γωνίας ϕ
- Είναι φανερό ότι:

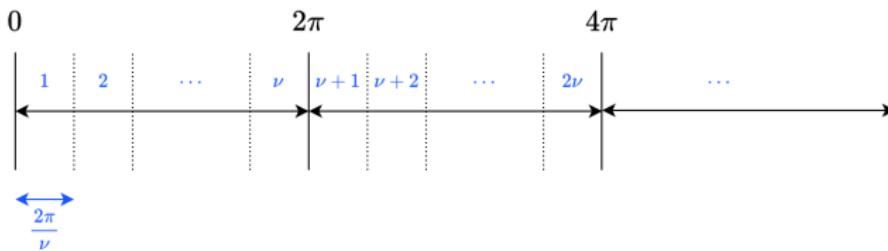
$$(\mathcal{R}_{\hat{n}}(\phi))^k = \mathcal{R}_{\hat{n}}(k\phi) = \mathcal{R}_{\hat{n}}(\theta_k) \quad (2)$$

- όπου με $0 \leq \theta_k < 2\pi$ συμβολίζουμε τη γωνία $k\phi$ η οποία όμως έχει μεταφερθεί στο διάστημα $[0, 2\pi]$.
- Στην ουσία η θ_k είναι η μικρότερη θετική γωνία που προκύπτει αφαιρώντας από το $k\phi$ ακέραια πολλαπλάσια $2\lambda\pi$ του 2π .

$$\theta_k = \min_{\lambda} \{ k\theta - 2\lambda\pi, \theta_k \geq 0 \}$$

Mία γωνία για όλες τις άλλες

- Ας δούμε για παράδειγμα τι συμβαίνει όταν η ϕ είναι ρητό πολλαπλάσιο του 2π .

- Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν μ και ν ακέραιο τέτοια ώστε

$$\phi = \frac{2\pi\mu}{\nu}$$

- Πόσο κοντά μπορούμε να φτάσουμε σε μία συγκεκριμένη γωνία, π.χ. $\theta = \pi/\nu$, υπολογίζοντας τα θ_k ;

Mία γωνία για όλες τις άλλες

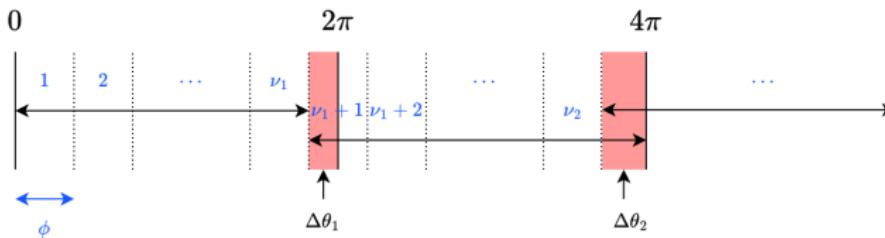
- Μπορούμε να δούμε ότι:

$$\theta_k - \theta = k\phi - \lambda 2\pi - \frac{\pi}{\nu} = (k\mu - \lambda) \frac{2\pi}{\nu} - \frac{\pi}{\nu}$$

- Παρατηρούμε ότι ο πρώτος όρος είναι ακέραιο πολλαπλάσιο του $2\pi/\nu$ και επομένως είναι αδύνατο να πλησιάσουμε το π/ν ακριβώς. Δηλαδή πάντα θα έχουμε $\theta_k - \theta \neq 0$.
- Επίσης μπορούμε να δείξουμε ότι το σφάλμα στην προσέγγιση είναι μεγαλύτερο από π/ν .
- Εάν $k\mu - \lambda < 0$ τότε βλέπουμε ότι $\theta_k - \theta \leq 0$ οπότε πάντα θα έχουμε $k\mu - \lambda > 0$.
- Η μικρότερη τιμή του $k\mu - \lambda$ είναι να έχουμε $k\mu - \lambda = 1$ οπότε $\theta_k - \theta = \pi/\nu$. Για κάθε άλλη τιμή θα έχουμε $\theta_k - \theta > \pi/\nu$.
- **Οπότε το ελάχιστο σφάλμα είναι π/ν !!!!**

Μία γωνία για όλες τις άλλες

- Ας σκεφτούμε τώρα τι γίνεται οταν το ϕ είναι άρρητο πολλαπλάσιο του 2π . Τότε δεν μπορούμε να βρούμε ακέραιους μ και ν ώστε $\phi = 2\pi\mu/\nu$.

- Ας σκεφτούμε τώρα τι συμβαίνει όσο υπολογίζουμε το $k\phi$ για όλο και μεγαλύτερα ακέραια k .
- Μπορούμε να καλύψουμε το πρώτο διάστημα $[0, 2\pi)$ αλλά πάντα θα παραμένει ένα διάστημα με μήκος $\Delta\theta_1$ μέχρι το 2π .
- Εάν ν_1 είναι ο μεγαλύτερος ακέραιος για τον οποίο $\nu_1\phi < 2\pi$, τότε $\Delta\theta_1 = 2\pi - \nu_1\phi$.

Mία γωνία για όλες τις άλλες

- Συνεχίζουμε τώρα να υπολογίζουμε το $k\phi$ και έστω ν_2 ο μεγαλύτερος ακέραιος για τον οποίο $\nu_2\phi < 4\pi$ και $\Delta\theta_2 = 4\pi - \nu_2\phi$. Προφανώς θα πρέπει $\nu_2 \neq \nu_1$ εάν η γωνία ϕ είναι στο διάστημα $[0, 2\pi)$.
- Μπορεί να έχουμε $\Delta\theta_2 = \Delta\theta_1$;
- Αν ίσχυε κάτι τέτοιο θα είχαμε $4\pi - \nu_2\phi = 2\pi - \nu_1\phi$ οπότε θα είχαμε $(\nu_2 - \nu_1)\phi = 2\pi$. Δηλαδή το ϕ θα ήταν ρητό πολλαπλάσιο του 2π .
- Έστω πως ν_i είναι ο μεγαλύτερος ακέραιος για τον οποίο το $\nu_i\phi$ είναι μικρότερο του $2i\pi$ και $\Delta\theta_i = 2i\pi - \nu_i\phi$.
- Μπορεί να έχουμε $\Delta\theta_p = \Delta\theta_q$ για $p \neq q$;
- Αν το είχαμε θα είχαμε και $2(p - q)\pi = (nu_q - nu_p)\phi$ οπότε το ϕ θα ήταν ρητό πολλαπλάσιο του 2π .
- Κάθε φορά επομένως παίρνουμε ένα διαφορετικό $\Delta\theta_i$ στο διάστημα $[0, 2\pi)$.

Mία γωνία για όλες τις άλλες

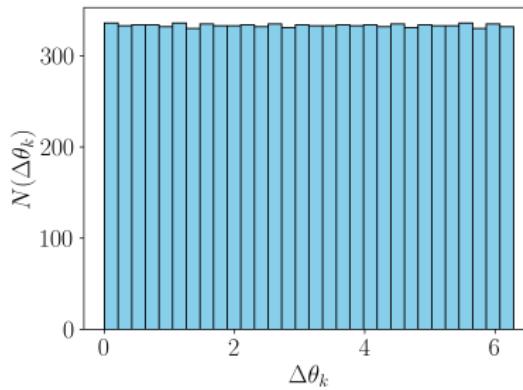
- Είναι εύκολο να δούμε ότι εάν εφαρμόσουμε k φορές την πύλη $\mathcal{R}_{\hat{n}}(\phi)$ τότε θα παίρνουμε κάθε φορά μία διαφορετική στροφή $\mathcal{R}_{\hat{n}}(\Delta\theta_k)$.

$$(\mathcal{R}_{\hat{n}}(\phi))^k = \mathcal{R}_{\hat{n}}(k\phi) = \mathcal{R}_{\hat{n}}(\Delta\theta_k)$$

- Στην περίπτωση μας, αποδεικνύεται ότι η γωνία ϕ για την οποία έχουμε $\cos \phi = \cos^2 \frac{\pi}{8}$ είναι όντως άρρητο πολλαπλάσιο του 2π .
- Μπορούμε να δούμε αριθμητικά τι γίνεται στην περίπτωση αυτή στο αρχείο `irrationalphi.py` στο repo του μαθήματος.
- Στο script αυτό γεννάμε τα θ_k για ένα μεγάλο αριθμό ακεραίων k και δείχνουμε ότι το ιστόγραμμα των τιμών του $\Delta\theta_k$.

Mία γωνία για όλες τις άλλες

- Προκύπτει ότι το $\Delta\theta_k$ ακολουθεί μία ομοιμόρφη κατανομή στο $[0, 2\pi)$
- Επομένως πάντα θα μπορούμε να βρούμε έναν ακέραιο k έτσι ώστε να πλησιάσουμε κοντά σε μία γωνία στο $[0, 2\pi)$ που θέλουμε να περιγράψουμε.

H πύλη $H^{1/2}$

- Είδαμε ότι για να υλοποιήσουμε οποιοδήποτε μοναδιαίου τελεστή U που δρα πάνω σε ένα qubit χρειαζόμαστε την πύλη που υλοποιεί την $\mathcal{R}_{\hat{n}}(\phi)$.
- Χρειάζεται επίσης να μπορούμε να υπολογίζουμε το $H^{1/2}\mathcal{R}_{\hat{n}}(\phi)H^{-1/2}$ που μας δίνει τον δεύτερο τελεστή περιστροφής $\mathcal{R}_{\hat{m}}(\phi)$
- Για να υπολογίσουμε την $H^{1/2}$ χρησιμοποιούμε μερικές ιδιότητες του πίνακα H .
- Συγκεκριμένα μπορούμε να δείξουμε ότι:

$$H^a = Y^{1/4} Z^a Y^{-1/4}$$

- H πύλη Y είναι:

$$Y = \begin{bmatrix} 0 & -j \\ j & 0 \end{bmatrix}$$

- οι ιδιοτιμές του Y είναι ± 1 οπότε πάλι μπορούμε να δείξουμε ότι:

$$Y = |v_1\rangle\langle v_1| - |v_2\rangle\langle v_2|$$

$H \pi\lambda\eta H^{1/2}$

- Οπότε εφόσον $I = |v_1\rangle\langle v_1| + |v_2\rangle\langle v_2|$ θα έχουμε:

$$|v_1\rangle\langle v_1| = \frac{1}{2}(I + Y)$$

$$|v_2\rangle\langle v_2| = \frac{1}{2}(I - Y)$$

- Οπότε κατά τα γνωστά:

$$Y^a = |v_1\rangle\langle v_1| + (-1)^a |v_2\rangle\langle v_2| = \frac{1+(-1)^a}{2}I + \frac{1-(-1)^a}{2}Y$$

- Με τον ίδιο τρόπο δείχνουμε ότι:

$$X^a = \frac{1+(-1)^a}{2}I + \frac{1-(-1)^a}{2}X$$

$$Z^a = \frac{1+(-1)^a}{2}I + \frac{1-(-1)^a}{2}Z$$

H πύλη $H^{1/2}$

- Χρησιμοποιώντας τους συμβολικούς υπολογισμούς στο script `IXYZindentities.py` δείχνουμε ότι:

$$H^a = Y^{1/4} Z^a Y^{-1/4}$$

$$Y^a = Z^{1/2} X^a Z^{-1/2}$$

$$X^a = H Z^a H$$

- Επομένως μπορούμε να υλοποιήσουμε την πύλη $H^{1/2}$ ως εξής:

$$\begin{aligned} H^{1/2} &= Y^{1/4} Z^{1/2} Y^{-1/4} = Z^{1/2} X^{1/4} Z^{-1/2} Z^{1/2} Z^{1/2} X^{-1/4} Z^{-1/2} = \\ &Z^{1/2} H Z^{1/4} H Z^{1/2} H Z^{-1/4} H Z^{-1/2} \end{aligned}$$

- Αν συγκρίνουμε την πύλη T και την πύλη $Z^{1/4}$ βλέπουμε ότι:

$$T = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & e^{j\pi/4} \end{bmatrix} = e^{j\pi/8} \begin{bmatrix} e^{-j\pi/8} & 0 \\ 0 & e^{j\pi/8} \end{bmatrix} = e^{j\pi/8} Z^{1/4}$$

H πύλη $H^{1/2}$

- Επομένως αν εξαιρέσουμε έναν παράγοντα φάσης, η πύλη $Z^{1/4}$ ταυτίζεται με την T , δηλαδή $Z^{1/4} \approx T$.
- Είναι εύκολο να δούμε ότι:

$$Z^{1/2} = Z^{1/4}Z^{1/4} \approx T^2$$

$$Z^{7/4}Z^{1/4} = Z^2 = I \rightarrow Z^{-1/4} = Z^{7/4} \approx T^7$$

$$Z^{3/2}Z^{1/2} = Z^2 = I \rightarrow Z^{-1/2} = Z^{3/2} = Z^{6/4} \approx T^6$$

- Η πύλη $H^{1/2}$ υλοποιείται ως εξής:

$$H^{1/2} \approx T^2HTHT^2HT^7HT^6$$

$H \piύλη H^{-1/2}$

- Δεδομένου ότι $T^8 = I$ προκύπτει ότι $T^\mu T^{8-\mu} = I$ οπότε όπου ο μ είναι ακέραιος.
- Ο αντίστροφος $T^{-\mu}$ του T^μ περιγράφεται από τον $T^{8-\mu}$.
- Για υπολογίσουμε το $H^{-1/2}$ αντιστρέφουμε τον $H^{1/2}$.
- Αν θυμάστε ισχύει $(AB)^{-1} = B^{-1}A^{-1}$ οπότε διαβάζουμε ανάποδα το γινόμενο των πινάκων και για κάθε πίνακα αντικαθιστούμε τον αντίστροφο του.
- Εφόσον $HH = I$ ισχύει $H^{-1} = H$.

$$H^{-1/2} \approx (T^2 HT HT^2 HT^7 HT^6)^{-1} = T^2 HT HT^6 HT^7 HT^6$$

- Δηλαδή μπορούμε να υλοποιήσουμε τις πύλες $H^{1/2}$ και $H^{-1/2}$ με πύλες H και T !

Οικουμενικές πύλες: Ανακεφαλαίωση

- Ας συνοψίσουμε τι έχουμε δείξει:
- Κάθε μοναδιαίος τελεστής U που δρα σε n qubits μπορεί να γραφτεί ως γινόμενο τελεστών U_d που δρουν μόνο σε δύο καταστάσεις της υπολογιστικής βάσης.
- Με την βοήθεια της κωδικοποίησης Gray υλοποιούμε κάθε έναν από τους τελεστές U_d με πύλες CNOT $C^n(X)$ και ελεγχόμενες πύλες $C^n(U'_d)$ όπου ο U'_d είναι ένας τελεστής που δρα πάνω σε ένα μόνο qubit.
- Για να υλοποιήσουμε κάθε έναν από τους πίνακες U'_d χρησιμοποιούμε τις πύλες $H^{\pm 1/2}$, H και T για να φτιάξουμε τους τελεστές στροφής $R_{\hat{n}}(\phi)$ και $R_{\hat{m}}(\phi)$.
- Η γωνία ϕ είναι άρρητο πολλαπλάσιο του 2π και επομένως οι δύο αυτοί συντελεστές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να υλοποιήσουν οποιαδήποτε στροφή $R_{\hat{n}}(\beta)$ και $R_{\hat{m}}(\gamma)$ με πολύ καλή ακρίβεια που με τη σειρά τους υλοποιούν οποιοδήποτε U'_d .
- Τέλος οι τελεστές $H^{\pm 1/2}$ υλοποιούνται με πύλες H και T .
- Προκύπτει ότι κάθε U μπορεί να υλοποιηθεί με πύλες H , T και CNOT: οι πύλες αυτές είναι οικουμενικές!